

„Munkálni álmaimat” *Porból-való Ének. Szécsi Margit versei Mohai Gábor és Binder Károly közreműködésével, Super Size Recording Stúdió, 2018.*

„Számomra a költészet a legfőbb valóság. E teremtő világmagyarázás művelésébe emberek rokkantak bele, haltak meg. És a költészet mégis maga kell legyen a játék, a formák gazdagsága, a kifejezések földöntúli töménysége. S hogy az embervér-piros tulipánra, vagy a vérívő fegyverre megtalálja a költő az érvénnyel ráütő ígét, erre minden versnél az életét teszi fel” – vallja Szécsi Margit (1928–1990) a *Magamról* című írásában, amely nyitánya lett Mohai Gábor előadóművész és Binder Károly zongoraművész és zeneszerző közös produkciójának, a *Porból-való Ének* című CD-összeállításnak.

Az életműből válogatott és az ars poétikus nyitányra felfűzött versek szuggesztív képei a küldetéses költészet és küldetéses élet lenyomatai: Szécsi a „fényes szelek” nemzedékének tagja volt, mely nemzedék a művészet eszközével és erejével állt ellen a hatalomnak. A keserű történelmi tapasztalat, a szabadság elvesztése, az emberi méltóság, a teljesség-igény, az értékek veszélyeztetettsége, a morális fenyegetettség előhívták költészetében a személyes líra kereteit szétfeszítő közösségi érzést, az ontológiai és történetfilozófiai kérdések felvetését.

A hangoskönyv egyik szerkesztéstechnikai bravúrja, hogy kiválóan érzékelteti ezt a pozíciót: többször zenei kíséret nélkül szervesen kapcsolja egybe a költői megnyilatkozásokat, így például a *Magamról* című vallomáshoz a *Papírkorona* hosszúvers-sorait, s ez utóbbi a gyakori dikcióváltással az énelbeszélés mellett már közösségi létélménnyé válik („Hiszem, hogy az emberiségnek nem mindegy, poézissal él, vagy pénzcsinálta muzsikával. S ha nem is hihetném, s ha nem is kötelezne rá senki, akkor se tudok mást tenni: álmodni teljes erővel és munkálni álmaimat” – *Magamhoz*. „És ha mindenütt tilos az álom: / álmodni gyerünk haza” – *Papírkorona*). A szemléletbeli váltás nemcsak az életmű hosszúvers formáit hívja elő, és ehhez kapcsolódva a narratív struktúrájú költemények műfaját, de sajátos alkotói attitűddel, a műfajok (dal, életkép, „mese”, filozófiai és élménylíra), a különböző technikák (montázs, szabad rögtönzés, mozaikszerűség), a versformák (szabadvers, szimultán vers, négysorosok) és hangnemek (pateti-

kus, emelkedett, biblikus, zsoltáros-jeremiádos, ironikus-groteszk) sokszínűségével, az egyedi szóösszetételekkel (tintapaci-fülű iroda-fiúk, sugár-rán-cos árvácska-mosoly, harang-virág-kéklésű vásznak, kalács-nyugalmú konty, nap-szagú), hapax legomenonok (becír-mítanak, gyászítottak), motívumok (madár-, ló-motívum, ifjúság, megmaradás, küldetés, helytállás), archetípusok (küzdelem, harc) és szimbólumok (Szürke Szörnyeteg, Világ Kútja, Egyetlen Haza, Élet, tulipán ~ TULIPÁN) használatával megteremt a jellegzetes Szécsi Margit-hangot. A hangoskönyv versválogatása érzékelhetővé teszi, hogy azért is válik különleges izzásúvá ez a költészet, mert a fennkölt lírai sorok mellett („kék szemébe a betlehem csillag, / sugarával kisöpri a termet” – *Papírkorona*) a szleng (agyó, jó nő, nem dőlök be, befuccsolt, macerál), a kakaofemizmus (nyanyák), a hangutánzó, hangfestő és indulatszavak (jihhaha, á-á-á, enej-denej-denejde) is jelen vannak benne. A vendégzöveg-technika eszközével is él (liturgikus: ez az én testem; ez az én vérem; vegyetek és egyetek; ezt cselekedjétek; Ómagyar Mária-siralom: „Világ Világa”, Halotti beszéd: „isa, por és hamu nép, martalék”; Zrínyi: „fegyvert s vitézt énekelek”), allúziót teremt Pilinszkyvel és Máraival („Én még meglátom a tengert”), valamint Kassák költészetével („Nagybajuszú nagyapám”). Az avantgárd hatást jelzi a vizualitás alkalmazása is, a kiemelés technikája, a nagybetűsítés, vagy a soron belüli metszet használata („csapzott gépke / zelő gép”; „eggyézúzód / nak családok”; s nem mindegy: virág-vágó gép, vagy virág vágógép).

Tóth Erzsébet szerint Szécsi Margit nem írta, hanem építette a verseit: „Építette méltóságból, felelőségből, hitből és dachból, mint egy haragvó angyal.” S reményből. Mert a remény isteni erénye foglalja keretbe ezt az életművet: „S gondoltam: ha én is / gyertyát gyújtanék, / csak hogy legyen világosság, / csak hogy fénylenék” (*Szertartás délben*).

Zeneileg is keretes szerkezetű a versblokk: a gongyütésszerű nyitány visszatér a zárlatban, s kiegészül egy rövid zongoraszóval.

A hangoskönyvet a költőférj, Nagy László (1925–1978) grafikai díszítik. A tervező pedig a 2018 nyarán váratlanul elhunyt fiuk, Nagy András grafikusművész.

Kelemen Erzsébet